

ANKARA 2023

TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
(Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)

Ankara - 2023

İÇİNDEKİLER

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	3
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI.....	3
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	3
DEĞERLERİMİZ	4
YETKİNLİKLER	4
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	5
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	6
ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI.....	7
ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ BECERİLER	7
ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	7
TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	8
KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI.....	8
KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	9
TSHA.1. ÜNİTE: AİLENİN ÖNEMİ	9
TSHA.2. ÜNİTE: AİLE OLMAK	10
TSHA.3. ÜNİTE: TÜRK AİLE YAPISININ TARİHSEL SÜRECİ	10
TSHA.4. ÜNİTE: TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE AİLE.....	11

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünlüğe bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya

çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1) Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2) Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.

3) Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden

kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4) Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

5) Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

6) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

7) İniyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.

8) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun, herkes için geçerli ve standart” olması insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.

5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar bu evreleri göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- a) Aile kavramını ve ailenin toplumdaki önemini kavramaları,
- b) Ailenin temel işlevlerinin farkına varmaları,
- c) Aile bireyleri ve rollerine dair farkındalık düzeylerini artırmaları,
- ç) Aile ilişkilerini sağlıklı bir şekilde kurarak mutlu ve huzurlu bireyler olarak yetişmeleri,
- d) Aile içinde oluşabilecek sorunlara ve sorunların çözümüne dair farkındalık düzeylerini artırmaları,
- e) Empati, iletişim, sorun çözme, dayanışma gibi sosyal ve duygusal becerileri kazanmaları,
- f) Aile içinde etkili iletişim kurma becerileri edinmeleri,
- g) Farklı kültürlerden gelen aileler hakkında farkındalıklarını artırmaları,
- ğ) Aile hayatında millî, manevi, kültürel unsurların önemini kavramaları,
- h) Kültürel değerleri aktarma konusunda ailenin önemini anlamaları,
- ı) Sevgi, saygı, şefkat ve güven gibi değerlerin önemini artırmaları,
- i) Aile ortamında kazandıkları iletişim becerilerini toplum hayatına yansıtmaları amaçlanmaktadır.

ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ BECERİLER

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde yer alan 8 anahtar yetkinliğin yanı sıra bu yetkinliklerle ilişkili bilgi, beceri ve tutum boyutları dikkate alınarak bilimsel süreç becerisi ile yaşam becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programında geliştirilmesi hedeflenen beceriler aşağıda verilmiştir:

- a) Empati
- b) Gözlem
- c) İletişim
- ç) İş birliği
- d) Kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme
- e) Karar verme
- f) Öz denetim
- g) Sosyal katılım

ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Aile; millî, manevi ve kültürel değerleri barındırmasının yanı sıra toplumun geleceği açısından son derece önemlidir. Bu değerlerin öğrenciler tarafından bilinmesi ve sergilenmesi amacıyla programın uygulanma sürecinde aşağıda sıralanan hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir:

1. Öğrencilerin gözlem, araştırma ve benzeşim kurma yöntemlerini kullanmaları ve öğrenilen bilgilerin gerçek yaşam örnekleriyle ilişkilendirmeleri teşvik edilmelidir.
2. Program kapsamında, öğrencilere aile olmanın, aile kurmanın ve aile içerisinde bireysel sorumlulukların sürdürülebilir bir sosyal gelişim için ne kadar önemli olduğu vurgulanmalıdır.
3. Aile içi sorumluluklarını aktif bir şekilde üstlenmeleri teşvik edilmelidir.
4. Bireyin gelişiminde, kültürümüzün oluşumunda, millî ve manevi değerlerin kazandırılmasında ailenin katkısını fark etmeleri sağlanmalıdır.
5. Aile fertlerinin değişen rollerini ve ailenin işlevlerini değerlendirebilmelerine imkân tanınmalıdır.
6. Öğrencilerin özel durumlarına (şehit çocuğu, sevgi evlerinde kalan çocuklar vb.) hassasiyet gösterilmelidir.

TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nın ünite adları, kazanım sayıları, öngörülen süre/ders saatleri ve ders saati yüzdeleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

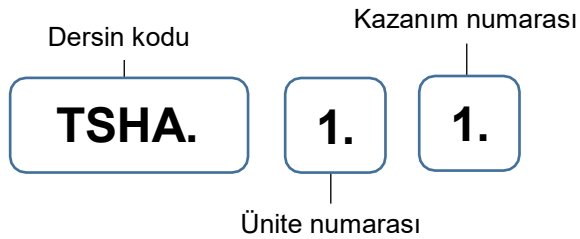
TÜRK SOSYAL HAYATINDA AİLE				
No.	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde (%)
1	Ailenin Önemi	6	18	25
2	Aile Olmak	5	14	19
3	Türk Aile Yapısının Tarihsel Süreci	7	22	31
4	Toplumsal Değişim ve Aile	8	18	25
Toplam		26	72	100

KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBADI

Ders Kitabı	Forma Sayıları*	Kitap
Türk Sosyal Hayatında Aile	11-12	19,5 cm x 27,5 cm

*Forma sayıları alt-üst sınır olarak yazılmıştır.

Türk Sosyal Hayatında Aile Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar ünitelere göre numaralandırılmıştır. Numaralandırma sisteminde dersin kodu, ünite ve kazanım numarasına yer verilmiştir.

KAZANIM VE AÇIKLAMALARI**TSHA.1. ÜNİTE: AİLENİN ÖNEMİ**

Bu ünite de öğrencilerin aile kurumunu, önemini, temel işlevlerini, ebeveynlik rollerini, sosyalleşme sürecinde ailenin rolünü öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

Konu/Kavramlar: aile, fitrat, kuşak, rol, sosyalleşme, statü

TSHA.1.1. Ailenin önemini ifade eder.

- Aile kavramına değinilir.*
- Aile kurmanın önemi vurgulanır.*
- Sevgi, muhabbet, meveddet kavramları üzerinden aile olabilmeyin önemine değinilir.*
- Sağlıklı toplum yapısı için ailenin rolü üzerinde durulur.*
- Aile kurmanın fitrata uygun olduğuna değinilir.*

TSHA.1.2. Ailenin bireyin gelişimine katkılarını açıklar.

- Millî ve manevî değerlerin kazandırıldığı ilk kurumun aile olduğu vurgulanır.*
- İletişim, problem çözme, empati gibi becerilerin kazandırılmasında ailenin önemi vurgulanır.*
- Bireyin sosyal gelişiminde (kurallara uyma, arkadaşlık kurma, paylaşma, dayanışma ve başkalarına saygı duymayı öğrenmesi vb.) ailenin önemi ele alınır.*

TSHA.1.3. Toplumsal statü ve rol kavramları ile aile arasında ilişki kurar.

- Toplumsal değer, norm ve rollerin öğretildiği ilk kurumun aile olduğu vurgulanır.*
- Anne ve babanın aile ortamını yuvaya dönüştürme noktasındaki vazgeçilmez rolüne ve aile içindeki kurucu ve koruyucu vasıflarına değinilir.*
- Anne ve babanın çocuklarının bakımlarını üstlenmeleri, onlara ilgi ve ihtimam göstermeleri gibi rolleri ele alınır.*
- Anne, baba, ağabey, abla, kardeş, anneanne, babaanne, dede, teyze, hala, amca ve dayı rollerinden toplumun beklediği davranışlar üzerinde durulur.*

TSHA.1.4. Ailenin toplumsal işlevlerine örnekler verir.

- Ailenin bireyin kimlik gelişimine ve sosyal hayatına etkisine değinilir.*
- Ailenin üyelerine duyuşsal ve sosyal destek (aile içi dayanışma, bireyi yalnız kalmaktan koruma, sorunların çözümünde onlara yardımcı olma gibi) sağladığı vurgulanır.*
- Bireyin sosyal yaşama uyumunda ailenin etkisine değinilir.*
- Bireyin eğitim ve iş hayatında ailenin etkisi üzerinde durulur.*

TSHA.1.5. Aile kültürünün sosyal yapıya etkisini kavrar.

- Ailenin toplumsal yapının küçük bir temsili olduğu vurgulanır.*
- Ailedeki davranış ve düşünüş biçimlerinin toplumsal yapıyla benzeşmesinin güçlü bir topluma temel oluşturacağına değinilir.*
- Aile kültüründeki bozulmaların toplumsal yapıyı olumsuz etkileyeceği üzerinde durulur.*
- Ailevi değerlerin gelişimine katkı sağlayacak örf, âdet ve geleneklere değinilir.*

TSHA.1.6. Değerlerin kazandırılmasında aile kurumunun önemini açıklar.

Ailede saygı, adalet, dayanışma, yardımlaşma değerlerinin kazandırılmasının ve sürdürülmesinin okul gibi kurumlar ve sosyal ilişkiler açısından destekleyici olduğuna değinilir.

TSHA.2. ÜNİTE: AİLE OLMAK

Bu ünite de öğrencilerin kendi aile tarihini öğrenmeleri, aileyi bir arada tutan manevi unsurları fark etmeleri, edebî eserler ve yaptıkları araştırmalar üzerinden aile olmanın önemini öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

Konu/Kavramlar: sevgi, muhabbet, hak, saygı, merhamet, sorumluluk, paylaşma, dayanışma

TSHA.2.1. Aile üyelerinin birbirlerine karşı sorumluluk ve görevlerini fark eder.

- Anne babanın çocuğuyla ilgili sorumlulukları, çocuğun aile büyüklerine karşı görevleri ifade edilir.*
- Aile içinde maddi manevi sorumlulukların bir arada olduğu ve bunların birbirini destekleyen unsurlar olduğu ifade edilir.*
- Ailenin görev ve sorumlulukla sınırlandırılmayan kurumsal bir yapıya sahip olduğu; sevgi, muhabbet ve merhametin ailenin merkezinde olması gerektiği vurgulanır.*
- Kardeşlerin birbirine sevgi göstermesi ve merhametle davranması gerektiği ifade edilir.*
- Aile üyelerinin maddi ve manevi haklarının gözetilmesi gerektiğine değinilir.*

TSHA.2.2. Aile bağlarını güçlendiren davranışları fark eder.

- Millî ve manevi değerlere bağlılığın aile üyeleri arasında sevgi, dayanışma ve yardımlaşma gibi davranışları pekiştirdiğine değinilir.*
- Duyguları anlayıp paylaşma, sevginin iletilmesi, birlikte zaman geçirmeye gayret etme, aile bireylerini destekleyip cesaretlendirme konularına değinilir.*
- Aile üyelerine destek olmanın aile kültürümüz ve dinî değerlerimiz açısından önemi vurgulanır.*

TSHA.2.3. Kendi aile tarihini bilmenin önemini yorumlar.

- Aile büyükleriyle görüşmeler yapılarak aile tarihinin araştırılması sağlanır.*
- Aile ile ilgili fotoğraflar, mektuplar, evlilik cüzdanları, ses kayıtları, kimlik kartları gibi belgelerden yararlanması teşvik edilir.*
- Aile yapısından hareketle kültürümüz hakkında çıkarımlarda bulunması sağlanır.*

TSHA.2.4. Aile içi anlaşmazlıkların çözümüne yönelik fikirler üretir.

Anlaşmazlık durumlarında birbirini dinlemenin, olumlu iletişim kurmanın ve fikirlere saygı duymanın önemi üzerinde durulur.

TSHA.2.5. Aileyi bir araya getiren olay ve durumlara yönelik eserleri tanıtır.

Ailenin bir araya gelmesini konu edinen (doğum, ad koyma törenleri, düğün, iftar sofraları ve bayram kutlamaları gibi olay ve durumlar) film, belgesel ve edebî eserleri araştırmaları teşvik edilir.

TSHA.3. ÜNİTE: TÜRK AİLE YAPISININ TARİHSEL SÜRECİ

Bu ünite de öğrencilerin Türk tarihinin farklı dönemlerindeki aile yapısını ve ailenin kültürel özelliklerini öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

Konu/Kavramlar: aile reisi, aile tipi, aile yapısı, hane büyüklüğü, miras, velayet hakkı

TSHA.3.1. Orta Asya Türk devletlerinde aile yapısının özelliklerini açıklar.

- Aile içinde kadının haklarının olduğu ve bu yönüyle o dönemdeki diğer toplumlarda görülen aile tipinden farklılaştığı vurgulanır.*
- Aile reisinin hak ve sorumlulukları ile devlet yönetiminde kağanın hak ve sorumlulukları arasındaki benzerliklere değinilir.*

TSHA.3.2. İslamiyet'in kabulünün Türk aile yapısına etkisini yorumlar.

- İslam Hukuku'nda aile kurmanın şartları (nikâh akdinin yapılmasının şart koşulması, nikâhın şahitler huzurunda herkese açık olarak yapılmasının emredildiği vb.) ele alınır.*
- Hz. Muhammed'in (sav) aile içi iletişimde eş, baba ve dede olarak aile içerisinde ortaya koyduğu örnek davranışlarına yer verilir.*
- Geleneklerimizin ve dinimizin akrabaya kıymet vermeyi, aile büyüklerine hürmet ve merhamet etmeyi vurguladığına değinilir.*
- Çocuklara hem geleneksel hem dinî bağlamda kıymet verildiğine değinilir.*

TSHA.3.3. Selçuklu Dönemi'nde aile yapısının özelliklerini açıklar.

Selçuklu Dönemi aile yapısının Orta Asya Türk aile geleneği ile benzer ve farklı yönleri üzerinde durulur.

TSHA.3.4. Osmanlı Devleti'nde aile yapısına yön veren unsurları açıklar.

- Osmanlı Devleti'nde aile ve miras hukukunun önemi üzerinde durulur.*
- Osmanlı toplumunun farklı milletlerden oluşması nedeniyle her topluluğun evlenme, boşanma, miras gibi konuları kendi dinî uygulamaları temelinde ele aldığı belirtilir.*
- Kültür, toprak sistemi ve ekonomik yapının etkisiyle yaygın olarak geniş ailenin görüldüğüne değinilir.*
- Osmanlıda aile yapısının şer'i ve örfi kurallar tarafından oluştuğuna ve korunduğuna değinilir.*

TSHA.3.5. Cumhuriyetin ilanından sonraki hukuki düzenlemelerin aile yapısı üzerindeki etkilerini açıklar.

Türk Medeni Kanunu'nun Türk aile yapısına yansıyan etkileri üzerinde durulur.

TSHA.3.6. Türkiye'de günümüzdeki aile yapısının özelliklerini açıklar.

- Ailedeki çocuk sayısı, evlenme yaşı, hane büyüklükleri gibi bilgiler ele alınır.*
- Tüketim eğilimleri (yemek, giyim vb.), konut biçimi, ulaşım tercihleri ve mekân kullanımı ele alınır.*
- Türkiye'de çekirdek aile tipinin tüm aile tipleri arasında büyük çoğunluğu oluşturduğuna değinilir.*

TSHA.3.7. Tarihimizde aileye verilen değeri örneklerle ifade eder.

- Tarihî veya edebî bir metinden (millî destanlar, halk hikâyeleri, Dede Korkut Hikâyeleri, atasözleri vb.) hareketle tarihimizde aileye verilen önem üzerinde durulur.*
- Türk toplumu için ailenin her dönemde önemli olduğu vurgulanır.*

TSHA.4. ÜNİTE: TOPLUMSAL DEĞİŞİM VE AİLE

Bu ünite de öğrencilerin toplumsal değişimin aile kurumuna etkilerini, ailenin yapı ve işlevlerinde zamanla meydana gelen değişimleri, dijital platformda aile ilişkilerini Türk sosyal yaşamını temel alarak öğrenmeleri amaçlanmaktadır.

Konu/Kavramlar: değişim, dijital platform, süreklilik, toplumsal değişme

TSHA.4.1. Toplumsal değişimin aile kurumuna etkilerini fark eder.

TSHA.4.2. Aile yapısı ve ailenin işlevlerindeki değişimi yorumlar.

Sanayi toplumlarında çekirdek aile yapısının yaygın olduğu, akrabalık ilişkilerinin farklılaştığı ifade edilir.

TSHA.4.3. Dijital platformların aile ilişkilerine etkilerini açıklar.

- Dijital platformların ebeveyn-çocuk ilişkilerine etkileri ele alınır.*

- b) Dijital platformlarda birey ve aile mahremiyetinin korunmasının önemi üzerinde durulur.
- c) Dijital platformlarda geçirilen zamanın aile içi iletişime olumsuz etkisi vurgulanır.

TSHA.4.4. Türk aile yapısının değişimini etkileyen unsurları fark eder.

Aile yapısının değişkenliği (anne ve babadan beklentiler, geniş aile yapısından çekirdek aileye geçiş, ailede çocuğun yeri, annenin çalışma yaşamına daha fazla dâhil olması gibi) ve süreklilik gösteren durumlar (ailenin önemi, aile büyüklerine saygı, bireyin yetiştirilmesinde ailenin yeri gibi) ele alınır.

TSHA.4.5. Modern toplumdaki değişim ve gelişmelerin Türk aile yapısına etkilerini yorumlar.

TSHA.4.6. Toplumda hem geniş hem de çekirdek aile yapısının görülebileceğini fark eder.

TSHA.4.7. Akrabalık ilişkilerinin bireylerin sosyalleşmesine katkısını fark eder.

TSHA.4.8. Yaşadığı yerdeki aile ve akrabalık ilişkilerini açıklar.

